

Таймасов Ю.С.

*кандидат педагогічних наук,
Навчальний пункт Аварійно-рятувального загону
спеціального призначення Головного управління
ДСНС України у Харківській області*

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДСНС УКРАЇНИ

На теперішній час в педагогічному процесі застосовуються дидактичні принципи, які виступають орієнтовною основою викладання. Таке їх значення витікає з наступного твердження: «початком загальної дидактики є закон єдності учбової та повчальної діяльності. Цей закон і принципи навчання складають заповіді класичної теорії навчання. У практиці навчання дидактичні принципи знаходять застосування у вигляді правил, методів і форм організації і проведення учбової роботи. У принципи навчання входить історичний та педагогічний досвід, громадський сенс, вони виражають стан процесу навчання». Таким чином, практичні вказівки по здійсненню навчання закріплені переважно в принципах і правилах їх реалізації, дидактичних принципів, що носять назву та правила. У принципах навчання виражаються нормативні основи навчання, взятого в його конкретному історичному виді [1]. Принципи навчання визначають підготовку фахівців через дидактичну систему, в якій вони виступають як єдине ціле, відбиваючи деяку концепцію. Зазвичай кожен вчений в області дидактики вищої школи вважає за потрібне викласти свою систему принципів навчання, намагаючись знайти відповіді на питання: для чого, як та навіщо вчити.

В якості самостійного напрямку у вирішенні проблеми виявлення закономірностей учбового процесу можна виділити роботи педагогічних психологів. Вони досліджують процес засвоєння знань, організований на базі спеціально формованих у навчаних пізнавальних дій і операцій, виходячи з того, що «знання неможливо дати в готовому вигляді: вони засвоюються через включення учнів в діяльність», яка дає ефект розвитку особистості. Інакше кажучи, психологи, ґрунтуючись на розумінні психіки як діяльності, вважають, що сприйняття, представлення і засвоєння поняття мають бути зв'язані з певною системою дій, що реалізовується не в стихійному процесі, а в умовах управління ходом формування поняття. У зв'язку з цим вони досліджують сукупності дій, які дозволяють виявляти істотні ознаки об'єктів, що вивчаються, і синтезувати їх в поняття про дані об'єкти [2]. При цьому педагог на думку психологів повинен організовувати в учбовому процесі формування понять про об'єкти, що відносяться до найрізноманітніших наукових областей, за допомогою специфічних методів і прийомів, маючи на увазі, що ці методи і прийоми повинні сприяти формуванню у слухачів таких загальнологічних дій, як порівняння, класифікація, встановлення ієрархічних стосунків всередині формованого поняття тощо.

У сучасних умовах педагогіка наука малоефективна і розрахована лише на «середнього» учня [3]. Саме життя свідчить про те, що до навчання студента необхідно підходити диференційовано не лише з позиції його інтелекту і соціального статусу, але і статевої приналежності. Навчання з

урахуванням гендерних (соціально-статевих) особливостей студентів вимагає відбору такого змісту учбового матеріалу і застосування таких методів і форм навчання, які відповідали б різному типу функціональної асиметрії мозку в сприйнятті учбової інформації дівчатами і юнаками, специфікою їх потреб і інтересів. Побудова моделі гендерної освіти ґрунтується на теорії гендерної ідентичності американського вченого С. Бем. Основна ідея цієї теорії зводиться до того, що у кожної людини є присутнім у біологічному і психологічному компоненті організму і свідомості «чоловіче» та «жіноче» начало. Співвідношення цих компонентів визначається пропорціями чоловічого (тестостерона) і жіночого (естрогену) статевих гормонів в крові, а також спрямованістю гендерної свідомості (модель поведінки і мислення).

Таким чином, освітній процес у навчальних закладах повинен будуватися з урахуванням гендерної специфіки кожної навчальної групи, що, поза сумнівом, підвищить його якість.

Педагогічна наука має велику кількість різних методів і прийомів навчання, але вони часто використовуються без урахування гендерних особливостей учнів. Тому сучасним слухачам, що навчається у ВНЗ не вдається повною мірою розкрити свої здібності.

Слухачам в такому освітньому середовищі, невласивому їх гендерним особливостям, реалізувати себе дуже важко. Таким чином, в сучасній вищій освіті виникає проблема: недостатність використання методичних прийомів в організації учбового процесу з урахуванням гендерних особливостей слухачів [4].

Нами запропоновано використання наступних дидактичних принципів навчання слухачів у навчальних закладах ДСНС України, які важливі для результативності процесу формування професійної компетентності фахівців пожежно-рятувальної служби, а саме:

- науковості – здійснення процесу формування професійної компетентності фахівців пожежно-рятувальної служби на основі сучасних досягнень педагогіки, психології і теорії та методики професійної освіти (спеціальні дисципліни, медична підготовка);

- гуманізації – забезпечення у процесі навчання фахівців пожежно-рятувальної служби поваги їхньої людської гідності, взаємоповаги, людського ставлення один до одного;

- контекстності – спрямованість процесу навчання фахівців пожежно-рятувальної служби на конкретні, життєво важливі цілі слухачів, на вдосконалення їхньої професійної діяльності з урахуванням просторових і часових чинників;

- динамізму – поступове формування фахівця пожежно-рятувальної служби професійної компетентності протягом усього періоду навчання;

- зв'язку теорії з практикою – застосування спеціальних теоретичних знань для виконання практичних завдань, пов'язаних з професійною діяльністю.

Отже, на нашу думку застосування вище перерахованих дидактичних принципів у навчальному процесі в навчальних закладах ДСНС України дасть змогу підвищити рівень засвоєння слухачами професійних знань, вмінь та навичок та значно покращить показники підготовки фахівців в цілому.

Список використаних джерел:

1. Низамов Р. Дидактические основы активизации учебной деятельности / Р. Низамов. – Казань : Изд-во КГУ, 1975. – 304 с.
2. Євсюков О. Проблема професійної компетентності майбутніх офіцерів // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб.наук.пр. – Київ-Запоріжжя: Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2006. – Вип. 38. – С. 445-449.
3. Герлянд Т. Сучасні аспекти формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників / Т. Герлянд // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2010. – № 1/2. – С. 37-43.
4. Чайка В. Основи дидактики : [навч. посіб.] / В. Чайка. – Київ : Академвидав, 2011. – 238 с.